

Migració, asil i protecció internacional: aspectes jurídics, dimensions psicosocials i interculturalitat en el treball d'atenció a les persones en l'Administració Pública

FORMACIÓ PROFESSIONAL

1. Objectiu general

Facilitar un espai de formació, reflexió participativa i aprenentatge entorn d'aspectes jurídics i psicosocials implicats en els processos de migració/asil i protecció internacional, la consideració de les quals, des de perspectives d'interseccionalitat i interculturalitat, pot facilitar al personal de l'administració les tasques d'atenció des de les Administracions públiques i millorar l'acollida de les persones migrants i sol·licitants de protecció internacional.

2. Dirigit a:

Personal funcionari i professionals amb destinació en diferents administracions públiques o privades que poden realitzar funcions d'atenció a persones en processos de migració i/o asil i protecció internacional.

3. Descripció

Formació estructurada en dos mòduls de dues hores cadascun.

Duració total: 4 hores.

El primer mòdul estarà dedicat a l'exposició d'elements del marc jurídic que han de ser considerats en l'atenció a persones en processos de migració/asil i protecció internacional.

El segon mòdul estarà dedicat a la presentació de diversos aspectes psicosocials implicats en l'atenció a persones en processos de migració/asil i protecció internacional.

3.1 Programa General.

3.1.1 Aspectes Jurídics

Objectiu específics:

Sensibilització del personal de l'administració respecte de les dificultats, obstacles i realitats que es troben les persones estrangeres en l'accés als serveis públics, a partir de tres objectius a posicionar:

1. Drets de les persones estrangeres en l'accés a l'Administració.
2. Garanties jurídiques en l'accés als serveis públics: empadronament, atenció social, tramitació de sol·licituds, demandes d'ocupació, entre d'altres. La delimitació competencial entre administracions.
3. Principis de bona administració, de legalitat i d'igualtat. Garanties procedimentals i drets de les persones interessades.

Programa mòdul jurídic

1. Drets reconeguts independentment de la situació administrativa de les persones estrangeres. Drets subjectes al compliment de determinats requisits personals o administratius.
2.
 - a. L'escletxa entre la previsió legal i la realitat de la població migrant. Les dificultats en l'empadronament com a eix d'una situació de major vulnerabilitat: Garanties jurídiques aplicables en aquest àmbit.
 - b. Efectes que se'n deriven: serveis socials, informes d'esforç d'integració i d'adequació de l'habitatge. L'interès superior del menor i la protecció de l'àmbit familiar.
 - c. L'accés al mercat laboral i l'ocupació de les persones estrangeres: la inclusió com a demandants d'ocupació, la situació administrativa-laboral durant els períodes de tramitació d'autoritzacions de residència.
 - d. Barreres administratives, exigències documentals i derivacions entre organismes.
3.
 - a. L'accés a l'expedient: la digitalització com a mecanisme d'exclusió de les persones estrangeres: Els requeriments de subsanació i tràmits d'audiència. Les comunicacions i notificacions en els procediments administratius.
 - b. Criteris administratius, coordinació i seguretat jurídica: les tensions entre les directrius internes (instruccions, criteris d'interpretació i de gestió) i les disposicions normatives. Discrepàncies entre organismes i heterogeneïtat en l'aplicació territorial.
 - c. Finalització dels procediments administratius: el silenci administratiu i l'obligació de resoldre, la motivació dels actes administratius.
4. Anàlisi de casos o situacions practiques habituals.

3.1.2 Aspectes Psicosocials.

Objectius específics:

1. Facilitar una aproximació inicial a un enfocament psicosocial, amb perspectiva interseccional i intercultural.
2. Introduir a l'anàlisi dels factors psicosocials implicats en les tasques dels i les treballadores de l'administració pública.
3. Facilitar les labors dels i les treballadores a través d'una major comprensió dels possibles factors psicosocials implicats en els processos migratoris i de sol·licitud d'asil i protecció internacional en què es troben immerses les persones a les quals s'atendrà.
4. Promoure una millor atenció a les necessitats de les persones a les quals atenen.
5. Obrir alternatives d'afrontament a les problemàtiques i necessitats psicosocials tractades.

Programa mòdul psicosocial.

1. Aproximació a l'enfocament psicosocial
2. Recomanacions generals per a la incorporació de l'enfocament psicosocial en els processos d'atenció
3. Principis orientadors per a la incorporació de l'enfocament psicosocial
4. Cap a la construcció d'una relació entre treballadors/es i sol·licitants de protecció internacional des de la noció de vincle compromès
5. El rol del treballador/a: implicacions d'enfrontar històries de patiment

4. Entitats

Entit formadora

ACONPAZ (Associació Construïm Pau, aconpaz.org) duu a terme activitats de formació, assessorament jurídic, acompanyament psicosocial i sensibilització cultural per promoure un model d'acollida integral que tingui en compte els contextos de vulneració de drets de les persones migrants i exiliades.

En aquesta direcció, la formació en matèria d'asil i protecció internacional busca contribuir a la millora del sistema d'acollida, fomentant la col·laboració entre administracions, teixit social i població migrant, així com la creació d'espais de diàleg i construcció conjunta.

Des de la seva creació, ACONPAZ ha desenvolupat estratègies per garantir els drets de les persones en situació d'exili i migració, enfortint la seva autonomia i benestar mitjançant l'accés als serveis bàsics, l'assessoria jurídica especialitzada i l'acompanyament psicosocial. Així mateix, impulsa espais de formació, sensibilització i diàleg intercultural que visibilitzen la contribució de les persones migrants a la societat d'acollida. També dona suport a les institucions d'acollida, sense substituir les seves funcions, mitjançant accions d'orientació jurídica, social i psicosocial que contribueixen a alleujar la saturació dels serveis.

L'experiència ha evidenciat que les persones migrants i sol·licitants de protecció internacional sovint han viscut experiències doloroses de violència, inclosa la psicològica, que poden afectar la seva salut mental. Durant els processos de sol·licitud d'asil, a més, poden trobar dificultats per aportar proves en casos de violència sexual o per orientació sexual, manca de formació especialitzada en gènere i diversitat sexual per part dels professionals, revictimització durant les entrevistes i absència d'espais d'acollida segurs per a dones víctimes de violència i persones LGTBIQ+.

Durant l'acollida, també han de fer front a barreres estructurals i dificultats d'accés a serveis com l'habitatge, l'ocupació i la justícia, així com a possibles situacions de violència institucional. Per això, és fonamental incorporar l'acompanyament psicosocial i comunitari, tenint en compte els efectes del dol migratori, l'ansietat i la depressió, i promovent la salut mental i el benestar.

Els ajuntaments, centres cívics, serveis públics i institucions d'acollida tenen un paper clau en la creació d'espais de convivència i cura, des d'una interculturalitat constructiva que reforci els vincles

comunitaris i fomenti una visió positiva de la diversitat i la mobilitat humana. En aquest sentit, ACONPAZ prioritza un enfocament de gènere interseccional en totes les seves activitats, especialment per atendre les situacions de vulnerabilitat específiques de les dones migrants.

La formació busca prevenir la revictimització i la saturació emocional, així com capacitar els professionals per actuar adequadament davant de situacions de violència basada en el gènere i contribuir a la creació d'espais segurs. D'aquesta manera, es vol millorar la relació entre els serveis de les administracions públiques i la comunitat migrant a Catalunya, avançant cap a un sistema d'acollida més just i digne per a les persones sol·licitants d'asil i refugiades, d'acord amb els principis dels drets humans.

Entitat col·laboradora

La Fundació ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats, fundacioacsar.org) és una entitat sense ànim de lucre que treballa en l'àmbit de les migracions, la mobilitat humana, la diversitat cultural i el dret d'asil. La seva tasca se centra en la defensa dels drets humans de les persones migrants i refugiades mitjançant la formació, la recerca, la sensibilització social i la cooperació internacional.

En aquesta direcció, la Fundació ACSAR promou activitats formatives en matèria d'asil i protecció internacional, com cursos, seminaris i jornades adreçats a professionals, institucions i entitats socials. Aquestes iniciatives tenen com a objectiu aprofundir en el coneixement dels mecanismes legals de protecció internacional, generar espais de debat i reflexió i millorar la resposta de les institucions davant les necessitats de les persones sol·licitants d'asil i refugiades.

Així mateix, desenvolupa estudis, informes i projectes de recerca sobre la realitat migratòria, amb la finalitat de contribuir a l'elaboració de polítiques públiques més justes i inclusives. Aquesta tasca també busca combatre els estereotips, el racisme, els discursos d'odi i la desinformació, promovent una visió de les migracions basada en els drets humans i en el reconeixement de la diversitat cultural.

La Fundació també impulsa projectes de cooperació internacional en contextos de desplaçament forçat, en col·laboració amb entitats locals i organitzacions d'altres països. Aquestes iniciatives busquen millorar les condicions de vida de les persones refugiades, reforçar l'accés als drets i donar suport als col·lectius en situació de vulnerabilitat, amb una atenció especial a les dones i la infància.

Un altre dels seus eixos de treball és la sensibilització i l'educació per a la justícia global, mitjançant activitats que fomenten el pensament crític, la participació ciutadana i el diàleg intercultural. Aquestes accions contribueixen a visibilitzar les causes de les migracions forçades, les desigualtats globals i les vulneracions de drets que afecten les persones migrants i refugiades. La Fundació promou la col·laboració entre administracions públiques, entitats socials, universitats i persones amb experiència migratòria.

D'aquesta manera, la Fundació ACSAR busca incidir en les polítiques públiques d'acollida i protecció internacional, reforçar el treball en xarxa i contribuir a una societat més informada, plural i cohesionada. La seva tasca combina la generació de coneixement amb la sensibilització i la cooperació per avançar cap a un model de convivència que garanteixi els drets de les persones migrants i refugiades i promogui una acollida més justa i respectuosa amb els drets humans.

